

РЭЖЫСУРА САМАДЗЕЙНАЙ СЦЭНЫ

Рэжысёр самадзейнай сцэны павінен не толькі ставіць спектакль, але і выхоўваць мастакоў, будаўніцтва, краўцоў, рэжысёраў, быць педагогам-настаўнікам у калектыве. Рэжысёр у самадзейнасці павінен з самага пачатку вучыць кожнага ўдзельніка калектыву сур'ёзнаму адносінам да працы, спалучаць рэцэпты з вучобай па спецыяльнаму майстэрству, руху, грэму, працай над словам. Хоць для актёра самадзейнага тэатра сцэна — не асноўная прафесія, усё роўна да яе трэба ставіцца аднаму і тэй жа.

Усю гэтую працу рэжысёр павінен праводзіць не наогул, а ў масе пастаянна, канкрэтнага тэатра драматычнага, п'еса — спецыялізаваная школа для кожнага самадзейнага калектыву. Вось чаму вельмі важна з усёй адказнасцю паставіцца да выбару тэмы. Для гэтага рэжысёр хоча ставіць тую ці іншую п'есу, што ён хоча сказаць спектаклем, які новым думкі выклікае ў нашых гледачоў і ўдзельнікаў спектакля?

Як жа знайсці самадзейнага рэжысёра? Як знайсці тэму пачэснай і адказнай задачы? Як вядома, Станіслаўскі падзяляў рэжысёраў на два кірункі — рэжысёраў «выніку» і рэжысёраў «кораня». «Першы, — гаварыў ён, — прымушае актёра іграць вынік. Рэжысёр выніку не з'яўляецца педагогам, яго не зацікавіць творчае раскрыццё актёра, выхаванне ансамбля, яго важна лобнай паню «шукаш» гледачоў, паслухаць ім «гір» — паказ замест арганічнага перажывання.

Задача рэжысёра «кораня» больш складаная і адказная. Уся яго праца накіравана на тое, каб стварыць у актёра, але застацца жыць у вобразах спектакля, яго ансамблі, ідэі. Такія рэжысёры ідуць разам з жывым, якую гледаць чужойнае мастацтва, раскрываючы ачы на ідэю, створаным самім народам.

Гэты мудрыя словы Станіслаўскага цалкам датычаць і рэжысёраў самадзейнай сцэны. Рэжысёр «кораня» — мастацтва жыццёвай працы. Праца жыцця — тая глеба, на якой узрастаюць не штучныя, а сапраўдныя кветкі, узрастаюць па ўсім законах прыроды. Па гэтым шляху імяцца і рэжысёры самадзейнай сцэны. Найка гэта жыццё і першы крокі, але яны радуюць і хваляюць. Аліз з такіх першых крокаў — «Паўлінка» ў пастаноўку Ашмянскага народнага тэатра, якая захавала рэалістычным гучаннем, жывымі падазямі і характарамі, купальскай паэзіяй.

У сцэнічным уяўленні «Паўлінка» малады рэжысёр П. Даўка ішоў перш за ўсё ад п'есы, ад якой народныя вобразы, і нягледзячы на тое, што пастаўка «Паўлінка» як вядома мае добрыя традыцыі на сцэне купальскага тэатра, да яна знайшла класічнае ўвасабленне, а таксама ў самадзейных калектывах, Ашмянскі народны тэатр імкнецца сапраўды прычытаць камедыю Янкі Купалы, Рэжысёр правільна акцэнтаваў на ідэінае гучанне, раскрыўшы глыбокі сацыяльны змест твора. Пра гэта сведчаць вобразы смелай, прыстойнай і ганарлівай Паўлінкі (Е. Архіпава) і Якіма Сарокі (П. Даўка).

Перакладчыца праводзіць сваю лінію рэжысёра ў сутыкненні Паўлінкі з бацькам і Адоўфам Бякоўскім. Вельмі прыемна, што калектыв тэатра ўважліва ставіцца да мовы. Тут не толькі шануюць пазыцыю купальскага слоўнага сакавітым, народным вымаўленнем. Прыкметна ў гэтым цікавым спектаклі і прыкрыя недарокі. Яны ёсць у выкананні і ў рэжысёра, які не знайшоў яшчэ фіналу. Не гучаць і асобныя лірычныя сцэны ў Якіма Сарокі, не дапрацаваны масавыя сцэны ў другой дзеі. Вось чаму п'еса з'яўляецца тым «канцэртным нумарам», а не жыццём у тканіне ўсяго спектакля.

Высокую ацэнку журмі атрымаў і спектакль «Два колеры» А. Зака і І. Кузнякова ў пастаноўку Віцебскага народнага тэатра. Рэжысёр Б. Брагінскі правільна скіраваў увагу ўдзельнікаў спектакля — актёраў, мастака, кампазітара — на раскрыццё яго ідэйнага зместу. «Два колеры» колеры — чырвоны і чорны. Чырвоны колер рэвалюцыі, барацьбы, і чорны — усё, што нам неважна, што перашкаджае свецкаму чалавечу ісі наперад, свабодна працаваць і радасна жыць... Гэтыя словы асноўнага героя Шуры Гарэва ў выкананні слесара Л. Трусы гучаць лейтматывам спектакля.

Займалыя, паэтычныя з'яўляюцца ў кніжкіх паліцах вясёлая, займалыя, вершаваная казка Язэпа Пушчы «На Барычы». Сюжэт не складаны. Прагавітыя бабы збывалі сабе палітву і дамы, скакалі на ўваходзім ронных вярхоў. Завяры вяселяцца, скачуць, спяваюць песьні. І ўсё. Ніякіх незвычайных здарэнняў, ніякіх сутыкненняў, і ўсё ж казка удалася. З першых жа радкоў кніжка захватляе свежасцю вобразаў, лёгкасцю рытму.

Паспрабуй разабрацца, у чым жа сакрэт займальнасці гэтай кніжкі. На наш погляд, глабальнае, што абумоўлівае мастацкую вартасць яе, — гэта ўменне аплачваць тэму, добрае веданне аўтарам народнай мовы і, самае глабальнае, высокая яго майстэрства.

Глабальна тэма твора, раскрыццё ў казачнай форме, — гэта тым дружнай, самаздаданай працы. Кожны маленькі чытач, уяўляючы як Прадвечныя бабы, Палатонкі, цесляры.

Так пазы, агулы падгоняць. — Толькі стукні, так і зноўняць. Бацьчы прыватныя народныя умельцы, якія сваю працу робяць з асцядаў і для якіх праца становіцца творчай.

Чытачы твор Язэпа Пушчы, забываюць, што гэта казка, настолькі аўтар здолеў зрабіць яе да жыцця, не губляючы аднак багата выдумкі, займальнасці і афарыстычнасці народнай казкі.

Вельмі вымукла і рэльефна вылісана сцэна ўваходзіць. Збіраюцца звыра. Кожнага з выхараў ляснога царства аўтар называе ўласным ім ім'ем і прыкметамі. Лясныя, гэціс і рыжыя, хітрыякі прымушаюць натрабіта Мядзведзя пакупацца з ім, «каб заблытаць у шне і спазніць на гэціс».

Народная харавая капэла

Трымаеце месяц 9 рэпертуары нашых народных тэатраў і самадзейных калектываў займае руская і зарубежная класіка. Праца над класічным тэатрам дапамагае самадзейным калектывам і рэжысёрам авалодаць спецыяльным майстэрствам.

Добрую справу робяць Рэжысёр народнага тэатра (Рэжысёр М. Палтаўшчык), які разам з драматычным спектаклем ставіць і музычныя («Вяселле ў Малаўцы»). Такія спектаклі ўзбагачаюць працу самадзейнага калектыву значна вырас. І вось ўжо каля дзесяці год больш ста спевакоў-студэнтаў сістэматычна займаюцца на ўніверсітэцкай сізне.

Неўзабаве студэнцкі хор пачаў выступаць перад працоўнымі студэнтамі і гарадоў рэспублікі. З канцэртамі студэнты п'ехалі ў Латвію, Літву, Эстонію, Лейпінградзе і на Украіне. За час свайго існавання харавы калектыв даў больш 300 канцэртаў.

Днямі адбылася калегія Міністэрства культуры БССР. Яна абмеркавала работу харавога калектыву Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і за дзесятыя поспехі ў развіцці харавога мастацтва прывяла яму назву Народнай харавой капэлы.

Чого мы чакалі

У Вільню часта прыязджаюць асобы Беларускай філармоніі. Гэта вельмі добра. Мы ведаем, што ў нашых суседзяў-беларусаў ёсць багата літаратура і музыка.

Нашы гледачы заўсёды з вялікай цікавасцю знаёмяцца з дасягненнямі Беларускай савецкай культуры. Але вось не так даўно ў Вільнюсе выступала брыгада Беларускай філармоніі пад кіраўніцтвам М. Зорына. І каб на зыхах не было напісана, што гэтая брыгада з Беларускай філармоніі так бы і не ведала, і якой рэспубліцы яна прыхлалася ў рэпертуары не было ўсё, акрамя Беларускай музычнай і песнямі тэатраў, рускіх і зарубежных кампазітараў, творы якіх выконвалі беларускімі артыстамі, нашымі гледачамі ў выкананні іншых калектываў. Да нас прыязджаюць асобы і чыныя калектывы з Масквы, Ленінграда, Кіева, з зарубежных краін. Яны знаёмяць нас з песнямі і музычнай творчасцю сваіх народаў. І нашы гледачы за гэта глыбока ўдзячны ім. Але яны не ведалі, да што дзякаваць беларускім артыстам, якія амаль нічога свайго так і не паказалі вільнюскім гледачам.

І нашы гледачы не ведалі, што ў іх гасці былі асобы і чыныя калектывы з Масквы, Ленінграда, Кіева, з зарубежных краін. Яны знаёмяць нас з песнямі і музычнай творчасцю сваіх народаў. І нашы гледачы за гэта глыбока ўдзячны ім. Але яны не ведалі, да што дзякаваць беларускім артыстам, якія амаль нічога свайго так і не паказалі вільнюскім гледачам.

І нашы гледачы не ведалі, што ў іх гасці былі асобы і чыныя калектывы з Масквы, Ленінграда, Кіева, з зарубежных краін. Яны знаёмяць нас з песнямі і музычнай творчасцю сваіх народаў. І нашы гледачы за гэта глыбока ўдзячны ім. Але яны не ведалі, да што дзякаваць беларускім артыстам, якія амаль нічога свайго так і не паказалі вільнюскім гледачам.

Салаўіны голас Украіны

Пальмяныя пацупці любіць да свайго народа, вялікай нявысціма да ворагаў бацькаўшчыны, сэрцаднае захапленне да чужойнай прыроды, да хараства жыцця на роднай зямлі і хараства пазіва Паўло Тычыны, самабытнага, непаўторнага, нацыянальнага паэта слаўнай Украіны. А самабытнасць, нацыянальнасць ягонай паэзіі не толькі ў тым, што яна малаўчына, якая паказвае шырокія стэпы, даўноснае плаўні Дняпра, бясельскія ўзгоркі і вясельскія сады, а перш за ўсё ў тым, што паэт глыбока пранікае ў душу і сэрца народа. Паэт вядзе людзей сваімі чужымі, таленавітымі творами ў шырокі свет хараства, вядзе на гераічныя працоўныя падзвігі нашых сучаснікаў. Паэт заўсёды жыў, жыў інавацыйна і думкамі, радасцямі і трыумфамі народа, дзяржавы.

Вялікі сіль патрыятызму вее ад мілагучных, глыбока народных твораў Паўло Тычыны. Гэта сапраўды

ПАЭТ ВЕЧНАЙ МАЛАДОСЦІ

Сёння, 27 студзеня, спаўняецца 70 год з дня нараджэння выдатнага паэта, аднаго з заснавальнікаў савецкай паэзіі, акадэміка і грамадскага дзеяча Паўло Рыгоравіча Тычыны.

Паўло ТЫЧЫНА

Творчасць Паўло Тычыны неадлучна ад духоўнага жыцця ўкраінскага народа, ад барыцьбы працоўных нашай шматлікай Радзімы да публіковай новага, камуністычнага свету.

П. Тычына ўвёў вялікі ўклад у справу ўмацавання дружбы паміж украінскай літаратурай і іншымі братнімі літаратурамі народаў СССР у таксама краіні народнай дэмакратыі. Палітычны пяснір «вучушы сям'ю адзінаў», даследчык многіх нацыянальных савецкіх і замежных літаратур, істотным прапагандаваў братні сувязі украінскай літаратуры з нацыянальнымі савецкімі літаратурамі. П. Тычына заслужыў прызнанне і ласка да межах Украіны.

Пісьменнік Савецкай Беларусі гароча, ад усяй душы вітае свайго блізкага сабра, выдатнага сына ўкраінскага народа Паўло Рыгоравіча Тычыну, народнага яго доўгіх і доўгіх год жыцця, радасці і здароўя, поспехаў у творчай працы.

«Думачы пра чужую Украіну, сую літаратуру, — гаворыцца ў прытвітанні, накіраваным у адрас юбіляра, — мы, беларускія пісьменнікі, заўсёды ўспінаем Вас, як аднаго з самых выдатных іе прадстаўнікоў, бліскачуга паэта, істотнага грамад-

скага дзеяча, нашага кроўнага і шчырага друга.

Ваша даўнае сяброўства з Янкам Купалам і Якубам Коласам, Ваша зацікаўленасць развіццём Беларускай культуры і літаратуры робяць Вас блізкамі і роднымі кожнаму з нас.

Нае заўсёды хваляюць і радуюць Вашы чужоўныя вершы і пазімы, Вашы літаратурна-навуковыя і публіцыстычныя выступленні, Вашы навуковыя працы.

Вашы творы глыбока хваляюць нашы сэрцы сваймі выключным майстэрствам і палымым патрыятызмам, які пераканана свідаржае аб тым, што ўсё нас у сям'і адзінай народнай вядзе да новых вышыняў і азбясненню.

Дарогі Паўло Рыгоравіч! Вітаючы Вас у дзень Вашага слаўнага сямідзесяцігоддзя, мы бачым Вас маладымі і бадзёрымі, істотным у працы, нашага любімага паэта, які стварае непаўторны ўзор патрыятычнай паэзіі, варты нашай вялікага часу.

Ваша жыццё, Ваша паэзія, Ваша выдатная праца вучонага і дзяржаўнага дзеяча з'яўляюцца ўзорам адданнага служэння савецкаму народу, справе партыі Леніна, справе камунізму.

Жадаем Вам, дарогі Паўло Рыгоравіч, доўга-доўга жыць, ніколі не старэць, каб Ваша чужоўная паэзія заўсёды была ў першых рэдах вярхоўнага чалавечага шчасця, за мільярд камунізм.

Мы заўсёды ў нашых сэрцах. Мы Вас гарача любім і па-братняму моцна абдымаем.

Па просьбе нашай рэдакцыі Паўло Рыгоравіч Тычына прывяла свае новыя вершы, частку з якіх мы сёння друкуем у перакладзе з украінскай мовы.

Пераклаў з украінскай мовы П. ПРЫХОДЗЬКА.

Размова з Сучаснасцю

Мая дарагая Сучаснасць, ты — новая сіла, любоў, з табою нішто не пагаіне — ні праца, ні польмя слоў.

З табою жыву я, шчаслівы, і слова ад сэрца ідзе. Заасем у будучым нім — маё, можа, там прарасце.

Ады, каб спяваў ты прадвядзе, з натхненнем і шчырай душой. Адушы Сучаснасці дзіва: усюды яна прада табой.

І той, хто ў рабоце гарачы, нас будзе заўсёды вучыць — крессе багатырскім удчам, умнае свайго час берачым.

Я нашу навуку ўслаўляю: у космас прабіць ёю шлях.

Размова з Сучаснасцю

У думках туды праікаю, дзе сонечны ззяе прасіяк.

Сучаснасць... якая кінулася ў працы, што любя ішчы нам! Тут творыць — усё неўміруча: Сучаснаму усё я аддам.

Без працы сядзець мне нязвычайна: як бой — бою ўжо не ўдацца. Я партыі Камуністычнай Спяваю і буду спяваць.

Няхай сабе ворагі страшны: ніколі не ішчы нам уніт. Зароў гарыць заўтра наша, якому імя Камунізм.

Пераклаў з украінскай мовы П. ПРЫХОДЗЬКА.

Акно ў міжпланетныя прасторы

Колькі дужасці ў нас самавітай, Колькі годзісці! Чутна адно: У Савецкім Саюзе адкрыта Да касмічных прастораў акно.

Як высока народ наш узняўся, Колькі радасці ў кожнага з нас: Няўзалежана мара збылася Пра жадавы і радасны час.

Людзі свету! Галіцкія — высока Спадаючыя паслала зямлю. У сігналах чуюць з-за аб'ектаў Голас міру, — то голас Крамка!

Не знайсці больш высокага ў свеце, Чым братэрства і дружба людзей. Хай жа дружба заўсёды нам спявае, і шчырае сэрца ідзе.

Наша сэрца адкрыта народам, Мы за дружбу і мір на зямлі.

Акно ў міжпланетныя прасторы

Хай жа знікнуць разлады, няггоды, Каб народы ўсё ў міры жмлі.

Мы заўсёды гаворым народам: Нам патрэбна наперад ісі. Ператворыць і зямлі і воды, І не ведаць нястачы ў жыцці.

Працаваць нам на радасці Ачыным, Хай шчаслівым будуче усё. І хай кожная ў свеце краіна У справу міру сваё прынясе.

Колькі дужасці ў нас самавітай, Колькі годзісці! Чутна адно: У Савецкім Саюзе адкрыта Да касмічных прастораў акно.

Пераклаў з украінскай мовы РЫГОР НЯХАН.

Літаратурны агляд

Займалыя, паэтычныя

З'яўляюцца ў кніжкіх паліцах вясёлая, займалыя, вершаваная казка Язэпа Пушчы «На Барычы». Сюжэт не складаны. Прагавітыя бабы збывалі сабе палітву і дамы, скакалі на ўваходзім ронных вярхоў. Завяры вяселяцца, скачуць, спяваюць песьні. І ўсё. Ніякіх незвычайных здарэнняў, ніякіх сутыкненняў, і ўсё ж казка удалася. З першых жа радкоў кніжка захватляе свежасцю вобразаў, лёгкасцю рытму.

Паспрабуй разабрацца, у чым жа сакрэт займальнасці гэтай кніжкі. На наш погляд, глабальнае, што абумоўлівае мастацкую вартасць яе, — гэта ўменне аплачваць тэму, добрае веданне аўтарам народнай мовы і, самае глабальнае, высокая яго майстэрства.

Глабальна тэма твора, раскрыццё ў казачнай форме, — гэта тым дружнай, самаздаданай працы. Кожны маленькі чытач, уяўляючы як Прадвечныя бабы, Палатонкі, цесляры.

Так пазы, агулы падгоняць. — Толькі стукні, так і зноўняць. Бацьчы прыватныя народныя умельцы, якія сваю працу робяць з асцядаў і для якіх праца становіцца творчай.

Кроплі сонца

Малыя паэт Генадій Шыняў напісаў ужо некалькі кніжак для дзяцей. Летась выйшла яго новае кніжка «Жывое срэбра». Трэба сказаць, што

Кроплі сонца

Дзень цэлы тыдзень квітні папярэвага змея, старанна вядоўляць на ім сэрп і молат. Зап'яваючы змея ў сіні прастор, яны даць такі наказ:

— Ну, крыльце сабе ў прастор, Дзе так суніа Ярка свеціць, Саргаварочы сусвет, Спадаючы-планецы Перад ад нас Прывет!

«Папярочы змея» У дзіўнае чалавек не толькі бачыць, інакш, але і пачынае пазнаваць яго. Дзеянні карціць далаўца, чаму ўсё адбываецца імяна так, а не інакш, і наогул, якія прычыны абумоўліваюць тыя ці іншыя з'явы. Амаль ва ўсіх вершах пазіва дзеці самі раскрываюць свой свет, свае намеры. І чытаючы вершы, міжволі ўсмешкінае ад дзіўных прасты, але шчырых разважанняў.

Пасля дажду ў небе ззялаць вясёлка. Яна ёй вяду з раучкі.

Плеча Стасік На хаду, І крыжыч Мікола: — Мусіць, з рэчкі Усю вяду Выпіла вясёлка...

«Вясёлка». Вясёлю ў садзе зацілі вішні, ніякіны ў вершы «Лесаруб». Напісан ё з вяданнем справы і з майстэрствам. Дзеці абурваюцца на лесаруба за тое, што той сяч дуб, але лесаруб будучы калядзі, у шкору. І пытае ў іх: «Дык дарава павален дуб?»

Дзеці адказваюць: — Малаўчына, лесаруб! Не ўсё тут, прада, на месцы. Не тое слова — «дарма». Можна, трэба — «дарма». Надуменная канцоўка. Такія словы можна сказаць перадамі равенніку. Дзеці, відаць, скарэлі б: «Добры дзядзька лесаруб».

Есць у кнізе і так званыя вершы-серадзічкі — «Бліскавіца», «Славетнік» і інш. Але кніга ў цэлым пакідае добрае ўражанне.

А. СЕРБАНОВІЧ, А. РАБЦАУ.

ДОБРЫ ПАЧАТАК

Канцэрт беларускай камернай музыкі, які наладжваўся Сюзанам Кампазітарам, становіцца ў нас традыцыйным. Такія канцэрты ўжо адбыліся ў Гродзе, Слуцку і ў нашай сталіцы ўключаючы ў праграму самоту М. Аладава для двух скрыпак, мяляючы і фартэпіяна, рамансы У. Алоўнікава, Л. Абельціна, А. Багатырова, самоту для скрыпкі і фартэпіяна Д. Камінскага, фартэпіяна п'есы В. Жубінскага і іншыя творы. На жаль, тут жа даводзіцца сказаць, што жанр камернай музыкі ў кампазітарскім рэспубліцы далёка не ў пашане. Гэта асабліва прыкметна ў аналізе праграмы канцэртаў. Яна складалася пераважна з творцаў, напісаных у мінулыя гады. У апошні час беларуская кампазітарства мала звяртаецца да жанра камерна-інструментальнай музыкі.

Трэба адзначыць узровень камернага канцэрта шырокага кола выканаўцаў — артыстаў філармоніі, Радзімкіна, Тэатра оперы і балету, педагогаў і студэнтаў музычных навучальных устаноў і саміх кампазітараў — В. Жубінскага, Л. Абельціна і інш. Усе выканаўцы выступалі на добрым прафэсійным узроўні і правільна трактувалі вылікі шырокага творца. Так, напрыклад, студэнт Беларускай кансерваторыі В. Крыштопенка натхненна сыграў фартэпіяна самоту А. Багатырова.

Сярод буйных інструментальных твораў, якія прагучалі ў канцэрце, найбольш уражанне пакінула самота для двух скрыпак, мяляючы і фартэпіяна М. Аладава. У гэтым творы вабляе драматычна ўсхваляванасць, шырока меладыйная лінія, якая набывае трагічную (фінал), то суарыльную (андант) афарбоўку або лірычную, усхваляваную (1-я частка), дынамічны (скерца) характар.

Музыка самоты глыбока чалавечная. Кампазітар шыра гаворыць пра свае пачуцці. Майстэрства, улас-

цівае М. Аладава, прыкметна як у завершанасці форм твора, так і ў прымяненні вострых гарманічных сродкаў, смелых паліфанічных напластаванняў, у шырокім выкарыстанні тэмбравых фарбаў. «Разнастайныя прыёмы ігры».

Выканаўцы Л. Гарэль і А. Дабрынец (скрыпка), В. Бранікоў (віячэльня) і С. Талкачоў (фартэпіяна), перадаючы ідэю-мастыка і месце самоты, падкрэслілі ўсхваляванасць драматычнае гучанне, дэталі і выразна раскрылі арыгінальнасць «дэфіні» характар скерца (тут асобна хочацца вылучыць выдатную ігру С. Талкачоў). Глыбокае ўражанне пакінула другая частка самоты, напісаная ў стылі калыханка. Шырокае тэма народнага складу на ілюстравана меладыйна і мелодычна ўсхваляванасць. Аднак не ўсе выканаўцы і ў гэтым паручаюцца жанру. У канцы калыханкі ўзнікаюць змрочныя карыны вяду. Выканаўцы ўмеда раскрылі характар і настроі калыханкі.

У фінале самоты з яго зваротам да інтэлектуальнай сферы першай часткі выканаўцы здолелі раскрыць драматычны пафос, які дэсцяг трагічнага настрою ў заключным эпітафе. На жаль, кампазітар не здолеў абагуліць і інтэлектуальна пачуцці з інструментальным твораў, апроч самоты М. Аладава, на апошнім кан-

мерным канцэрце піяністам А. Жэмерам выкананы тры фартэпіяна прэлюдзі маладога кампазітара Р. Бутвіцкага. У першай з гэтых мініатюр, захваціўшы пошукамі характэрных, выразных наостаў, інтэлектуальных дэталей, імкнучыся абарыцца на востры гарманічны сродкі, кампазітар страціў эмацыянальна пачатак музыкі, які выразны іясці. Мабіль тэма яна прагучала суха і неіясціва.

Другая прэлюдзі больш удалая на эмацыянальнаму ладу. Р. Бутвіцкага пераважаюць падпарадкаваныя

ўсю яе фактуру раскрылі мастацкага вообраза. Асабліва ўдалася паступова падрыхтоўка да кульміна-

цыі, якая гучыць драматычна напружана, ярка. Трэцяя прэлюдзі нясе ў сабе водгулле сучаснага вальсаў. Яна мацна арыгінальна.

На апошнім канцэрце ярка і з велькім удзімам рамансы Л. Абельціна выканаў В. Чарнабаев, Замаціна «Балада аб Радзіме» (слова М. Алтухова) і «Роздумам пра М. Алтухова». Гры рамансы з вальсавага «Глядзі, як гай зелінае», «Цютвае «Восень» вабляе яркай фартэпіяна партыяй, вылікай эмацыянальнай насычанасцю. Кампазітар надаў фартэпіяна партыі выключнае значэнне ў раскрыцці пэтычных вообразаў.

У другім аддзяленні І. Балашін і Л. Бранікоў праспявалі п'есу вальсавага творца У. Алоўнікава. Цёпла і натхненна быў выкананы раманс «Ты прыдзі» на словы Яні Купалы. І. Балашін змайшоў выразны фарба, яносна для раскрыцця лірычнага вообраза. З удзімам прагучаў адзін з лепшых рамансаў кампазітара «Дзавольце любіць» на словы З. Бядулі. А вось «Песню пра Заслонава», нам здаецца, варта спяваць так, як яна напісана, г. зн. у лірычным плане. На жаль, І. Балашін, надаўшы гэтай п'есе маршаладобны характар, змяніў не рытмічную структуру, знізіў задушыўшую цэльнасць, прынабасці і прыгажосць твора.

Балада «Дуб» на словы Яўба Коласа прагучала вядла, без належнай суровасці і эмацыянальнага гарту. Відаль, Л. Бранікоў не змайшоў яшчэ ў творы тых фарбаў, якія нададлі бы твору велічыню характар. А вось раманс «Мой мілы друг» на словы Пушкіна выкананы з сапраўдным артыстычным бляскам.

На жаль, на гэтых цікавых вечах камернай музыкі яшчэ мала слухачоў. Сярод кампазітараў трэба паклапаціцца, каб на іх была якая маляна публіка, аматараў мастацтва.

Б. СМОЛЬСКИ.

Хто будзе дваццаць сёмы?

(Закачэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Наступны пасля Пятроўскага таксама каля года працямаўся. Як кажуць, мянялі Пятра на Івана. Затым Караткевіч паставілі, які за 20 тысяч прадаў той лакамабіль. Пастаяла ж машына пад дажджом, снегам, заіржавела — вось вам і парадок. Або яшчэ прыклад. Купілі пры Якутовіч станок для вырабу чараніцы. Пяць тысяч аддалі. Якутовіч змянілі, а ў цперашняй Талкачоў свае парадкі. І за таго станка рожкі дзіно засталіся. Дзеці паранілі часткі. Вось так у нашым калгасе: працаваць не хочунь. Усе мужычны старшынны перабілі. А каго прышліць з раёна, патрэцца трохі ія калгасе — і гайда адзець. А вы думаеце, у Вяшч сапраўды змянілі не родзіць? Цякары ачмень. Вось так і павялося з году ў год. Восенню і салому паранявалі. Аднаму здолеў — вымову, другому — папарэджанне. І ўсё. Дайшо да таго, што надочы сам старшыня з за-

паваў работу — намеснікам старшын калгаса «Перамога». Праз тры месяцы накіравалі старшыню праўленія ў калгас імя Дзімітравы.

— Дайце хоць паўгода пабыць намеснікам, — прасіць ён.

Тады прапанаў другім сакратаром Кармянскага райкома партыі тав. Набокін (пярэ іер старшыня Буда-Кашалёўскага райвыканкома). І вост на бюро райкома партыі той жа Набокін папярэдзіў Талкачоў.

— Мы вам напамінаем аб вайшай партыйнасці. Куды пашылаем, туды і пойдзеце.

Бюро вёў Іван Федаравіч Раманаў — першы сакратар райкома. Раманаў таксама быў за тое, каб Талкачоў паставіць старшыню праўлення. Аднак ні Раманаў, ні Набокін не паікаваліся, ці ведае тав. Талкачоў сельскае гаспадарку. А Талкачоў сорама тады было прызнавацца: прыбыўшы з арміі, ён не мог нават запрачыцца каля.

Гэтакім прышліць у калгас імя Дзімітравы дваццаць шосты старшыня. За год працы ў калгасе Талкачоў на бюро райкома ўжо не раз атрымаў вымовы. І, нарэшце, падаў заяву аб звыльненні.

...А шостай гадзіне вечара ў памяшканні Воранаўскага сельсавета сабраліся камуністы. Іх 43 ў калгасе. Прышлі жыўявалоды, радавалы калгаснікі. Своечасова прыехаў і сакратар райкома.

Гаварыць за сходае аб вышкіх студэнтскага Пленума ЦК КПСС было раіа, бо Пленум яшчэ прадаў жаў работу, Гаварылі на старую тэму: чаму бедны калгас? Аднак шчырай размовы не атрымаваліся. Раііцы, які перавесці сена-за Сожа, як адрамантаваць сена, аб кантракты і цялят у калгаснікаў і г. д. Можна было і хадзіць разам прадаў ў вочы, што тут быў першы сакратар райкома, аб думалі: які сена гаварыць аб новых парадках пры старым старшын. Нарэшце, ветурач Дроўскі выказаў думку калгаснікаў.

— Дымі Пленум у Маскве закончыў работу, тады зборася.

Выступіў і Раманаў. Ён гаварыў доўга і аб зніжэнні цэны на запчасткі для трактараў, і як зрабіць наліўную дарогу праз Сожа, каб сена з лугу прывозіць. Затым абвясціў, што ў канцы студзеня адбудзецца сіварадачна-выбарчы сход. На гэтым сходае, відавочы, будуць выбіраць новага старшыню праўлення. А каго — ніхто не ведае. Аб кандідатурах ніхто не раііць.

Назаўтра мы гутарылі ў райкоме з Раманаўм. Сакратар расказаў, наколькі бабагацелі калгасы раёна за апошнія два гады, калі ён прыбыў у раён. Кароў стады больш у два разы. Але да гэтага паставіўся самарытчына.

— А разы гэта якія? — шытаў сам у сабе. І адказаў: — Было па чатыры каровы на сто гектараў зямлі. Цяпер — восем. Мала!

Не ўтаўі Раманаў, як да яго прыходзіць у раён у некаторых калгасях выхаваліся «ліпавым» малаком. Здавалі дзіркае больш, чым надойвалі Раён за два апошнія гады пайшоў на ўдзём усіх галін сельскай гаспадаркі. Сакратар гаварыў і пра перспектывы. Нават намаляваў на аркушы паперы праект круглага сіварніка на 300 гадоў. Гэты праект ён сам прапанаваў.

— Пабудуем у калгасе вост талкія, — прадаў ён, — Сабекошт сівіны ў два разы зніцца.

Відаль было на настроі сакратара, што студэнтскі Пленум ЦК КПСС акрыліў яго, з'явілася ўпэўненасць, што ёсць рэальныя магчымасці ўзняць адстаўкі калгасе да ўзроўня перадавых. І тут жа гаварыў пра цяжкасці росту. Мала вопытных кадраў у раёне. Старшыня лепшага ў раёне калгаса Герой Савецкай Пятры тав. Нікіцін пайшоў на заслужаны адпачынак. Даручылі кіраваць гаспадаркай яго намесніку.

Не праішло трох месяцаў, як у калгасе і надой панізіліся, і працуючы дзесяцілілі па пахвешчаванні. Што ж, зноў папрацілі Нікіціна вярнуцца да штурвала.

— А якая была думка накіонт калгаса імя Дзімітравы?

Сакратар цяжка гэдхнуў.

— Баго маркуеце пашлаць туды старшыню?

— Што ж, накіруем новага таварыша. Можна нават з апарату райкома партыі.

Менавіта каго — Раманаў не сказаў.

Каму быць новым старшыню праўлення ў калгасі імя Дзімітравы — думачы і гараснікі. Хоць ужо гаспадарка гаспадары. Студэнтскі Пленум нашай партыі павесіў свежым подыхам вясны, акрэсіў новыя даяглядны ўдзём калгаснай вытворчасці.

М. ГРОДНЕЎ.

ПАРЫЖ. Вольная колькасць французцаў наведала юбілейную выставку, прысвечаную імяні і творчасці Льва Талстога, адкрытую ў парыжскай Нацыянальнай бібліятэцы. Сярод 300 асапаватаў выставы — карціны, пісьмы, кнігі з прыватных збораў членаў сям'і Талстога, саветнік і французскай культуры.

ХАПУГІ ЗА РУЛЁМ

Дарогі, дарогі... Куды толькі яны не выедуць? У вялікай і малой гарады, вёскі і новабудулі. Дзень і ноч ходзіць па іх аўтамабільныя паязды з будаўнічымі матэрыяламі, сыравінай для фабрык і заводаў. Камфартна-белыя аўтобусы перавозяць пасажыраў. Хараша на дызельным экіжыраў. Едзеш, як у самалеце — хутка, мякка. Водзяць гэтыя выдатныя аўтамабілі сумленныя шаферы. Многіх іх — цэлая армія. Працуюць яны без стомы. Уноч і ўдзень, у сімоку і бездарожжа.

Есць у мяне сабра М. Праўце ён шаферам у Мінскім аўтобусным парку. Сустрэліся мы наўдзень і ім там жа, у канторы, дзе меўся адбыцца партыйны сход. Да пачатку сходу засталася яшчэ з паўгадзіны і мы разгаварыліся. Ён мне расказаў суморную гісторыю, добра знаёму тым, хто часта бывае ў камандзіроўках. Паехаў на дочыню мой сабра да сваякоў у гості на Гомельшчыну. Забыў там і спазніўся на цягнік. Падзеўся на шашу. На Мінск — няспынным рух машыны. Паспадываўся ён, што які-небудзь шафер падвядзе.

І прада, чакань доўга не прышліўся. З-за павароту вынурнуў аўтобус.

— На Мінск, — напярсіўся пасажыр.

— Слай, — дазволіў водзіць.

У машыне было не менш 20 чалавек. Прада, шафер не пакідаў на магістраў іноводнага чалавека, які прасіўся па'ехаць.

— Добры чалавек, — заўважыў я, — чакаючы каіна расказаў.

— Капеечная дэбата ў яго, — сказаў М. — Не праехалі і дзесяці кіламетраў, як гэты «абраблець» пачаў збіраць з пасажыраў грошы. А машыну ж з рамонту вёў... калымшычкі...

Я сустрэў калымшычкі, калі наведваў праз некалькі дзён аўтобусны парк Мінскага абласнога аўтагэста. Старшы інжынер кантрольна-рэвізійнай групы Н. Сталарэў не вельмі ахвотна адказаў на пытанні. «Так, у аўтобусным парку бываюць выпадкі прысваення дзяржаўных грошай, але з'ява гэтая даволі рэдкая і вінаватых адразу прыцягваюцца да адказнасці», — расказаў ён.

Кіраўнік рэвізійнай групы ўпарта не хацеў знаёміць мяне з актмі, якія складзены пры яго ўдзеле па розных злоўжыванні асобных шафераў. І, відаль, таму, што ў аўтобусным парку, які ўзначальвае Віктар Іванавіч Сміслоў, не любяць выносіць смяцця з хаты.

Шматлікія факты сведчаць, што ў аўтобусным парку хапугам за рулём дужа добра жывецца.

Шафер С. К. Лазар не раз вынічаўся непрыгожымі справамі. У лістападзе мінулага года ён зноў з 21 пасажыра сабраў грошы за праезд і паклаў іх ва ўласную кішню. Даведаўся аб гэтым выпадку кіраўнік аўтобуснага парку і сарамліва працінуў плячыма. Нічога, маўляў, страшнэга не адбылося. Прывоена ж толькі каля 300 рублёў.

У гэты ж дзень у парку вылучалі шафераў і кандуктараў на прымянае за выдатную работу. І вост

з'явіўся загад № 350-К ад 26 лістапада, на якім атрымаў прэмію... і шафер-калымшычак Лазар. Каб не вельмі гаварылі пра гэты выпадок, дырэктар парку тав. Сміслоў зрабіў ход канем; суму прэміі Лазару паманешчы на 25 працэнтаў.

«Зрабіў» пэўныя вывады з гэтай гісторыі і Лазар. Не праішло 15 дзён, як ён пачаў ішчыць суму прэміі. Прывёз на Узду дзесяць пакажыраў, а грошы паклаў сабе ў кішню. Іто ж палпеечнік С. М. Ліфудзі нажываўся ішчымі сродкамі.

Вось адзін з прыкладаў. Складзены актпракцірамі акт № 0111 сведчыць, што Ліфудзі аднойчы (менавіта аднойчы, бо звычайна яго за руку не вельмі стараліся) на маршруце Даўгінава — Мінск прадаў 12 старых білетаў. Робіць гэта Ліфудзі вельмі часта. Калі пасажыры прыбываюць да месца прызначэння, ён бярэ ў іх выкарыстаныя білеты, а потым зноў пускае іх у абарот. Даведаўся аб гэтым дырэктар парку і талды паківаў пашлям на Ліфудзі. А што ж з прысвоенымі грашмы? Аб гэтым ні слова.

Дарчы, накіонт абарачалнасці білетаў? Гэтым металдам нажыва тут карыстаюцца не толькі калымшычкі-шаферы, але і асобныя касіры. Грамадзянін Галейша рашыў паведамаць аб гэтым кіраўнікам аўтапарку.

Ён спадзяваўся, што касіра логейскай аўтобуснай касы, якая прадае старыя білеты, пакараюць. Але ў дырэктара аўтобуснага парку сэрца добрае, ён ўсё даруе. У загадзе № 328 ён (у каторы раз) папярэдзілі і нават не патрабавалі п'есмывага тлумачэння.

Калі ў парку заводзіцца гутарка аб выпадках прысваення дзяржаўных грошай, калымшычкі апраўдваюцца: «Не ў вашу кішню залезлі», і сапраўды, не з кішні ж дырэктар парку Сміслоў ініцыяваў аздаду да эксплуатацыі Мінздзельва яны тыяжыць грошай!

Вось што піша ў парку касір Вярэцінскі аўтагасцініца А. М. Лыскава: «...у час майго дзяржотства шаферы Мінскага аўтапарку Лазоўскі і Юркоўскі (аўтобус № 46—42), следуючы па маршруту Магілёў — Мінск, заехалі на аўтагасцініцу Берасіно і пасадзілі ў аўтобус 20 чалавек без білетаў. Калі я ўвайшоў у аўтобус для праверкі білетаў, абодва водзіцелі адмовіліся прадаць мяне пашыны і кантрольны лісты, а калі я настольківа патрабавала, адзін з шафераў сказаў: «Мы да цябе ў кішню не залезлі!»

Такой думкі прытрымліваюцца многія работнікі аўтобуснага парку. І таму на пісьмы працоўных, акты кантраляраў тут дрэна ратуюць. Так, 20 актаў, папартаў і скарт на несумленную працу асобных шафераў дырэкцыя проста паклала пад сукно, знойшоўшы зручную «прычыну», нібыта тэрміны разгавання скончыліся.

У гэты наш час можа мірыцца з хапугам за рулём? Калымшч дзержком трэба вясці гэты смяцця з калымшчыва аўтагасцініцы.

М. СЯМЕНАЎ.

«Песні аб Леніне»

— вальны зборнік, у які ўвайшлі п'есы п'есы беларускіх кампазітараў аб вялікім праўдыводу. Гэты творы, розныя па мастацкай задуме і ўвабленасці, па жанравых асаблівасцях, прасквітны агучаны ідэяй — паказаць усенародную любоў і павасту да «самага чалавечнага з усіх людзей».

«Песня аб Леніне» М. Аладава (слова А. Дзежуржынскага) напісана для народнага хору. Кампазітар стараўся ў духу сучаснай народнай п'есы, вельмі маршаладобна п'есня Д. Камінскага «Ленінскае слова» (слова М. Алтухова) вабляе свежасцю меладыйнага малюнка і яркасцю гарманічнага суправяджэння. Найбольш цікава ў зборніку п'есня Р. Пукста «Слушаскае ное над падым» (слова А. Бачылы). Яна напісана як пранікнёны лірычны маналог-роздум.

Ленінская тэма знайшла тут новае, арыгінальнае вырашэнне. У ёй прыкметна значнае рысаў камяра-вальнага музычнага парты фартэпіяна і традыцыйна савецкай масвай п'есы. Змешчаны таксама «Песня аб Леніне» Ю. Семіянік (слова А. Лазіянога) і «Нас партыя вядзе» (слова А. Зянона) па свайму характару блізкія да масавых п'есень. Хоры «Спакойна дрэмле Нарая» (слова М. Танка) і «Зімовы лес» (слова М. Машары) — больш «камерныя» па сваёй задуме. Музыка іх напоўнена светлым лірычным пачуццём. Да іх прымаюць і хор на словы М. Танка «Ну і вечаар вясняны» — карціна малалейскай вяселісці.

«Варыяцыі на беларускую народную тэму» для дыябала фартэпіяна Д. Камінскага — творы, які ўжо даўно ўвайшоў у рэпертуар беларускіх музыкістаў. У ім бліскава выкарыстаны тэхнічныя магчымасці саліруючага інструмента. У «Варыяцыях» выканаўца можа па-спраўдому паказаць свае віртуозныя і гукавыя якасці.

«Варыяцыі» на беларускую народную тэму Э. Тымранд — фартэпіяна твор, які можа быць шырока выкарыстаны як педагогічны рэпертуар, адзюкочны прастае ідэяны, нескладанасці тэхнічнага ўзроўню, меладыйнай і гарманічнай іяснасці. Творы інструментальныя радзей выдасціліся ішчы выдасціліся, чым вальныя і харавыя. А шкала, бо нежныя павялічваюць педагогічны рэпертуар пры навучанні маладых выканаўцаў.

Усе названыя выданні з добрым густам аформлены. Асабліва хочацца адзначыць вокладку «Песень аб Леніне». На жаль, тэхнічны бок некаторых выданьняў мае рад недахопаў. Так, напрыклад, у «Песні аб Леніне» М. Аладава ў трэцім радку нотнага тэксту адсутнічаюць ключавыя знакі ў хоры М. Аладава «Мушкетэры» і «Сцяг над Ганай».

У дэпартаменты выданняў Беларускай кансерваторыі і Беларускага кампазітарскага таварыства ў Гродзе, а таксама ў Мінскіх і Гродзенскіх музычных выданнях.

«Хоры» М. Аладава і Ю. Семіянік — выданні вельмі патрэбныя і карысныя для аматараў мастацтва. У абодва зборнікі ўвайшлі хоры без суправяджэння. Хоры М. Аладава інструментальныя па форме, некаторыя з іх можна назваць харавымі п'есамі. Кампазітар вабляе трагічна прамастацка знаменны («За мір» — слова З. Ватэра) велькіны карціны беларускай прыроды, звязаныя з гісторыяй, з лёсам народа («Пшчы, бары» — слова М. Клічкова, «Дуб» і «Ой, ты Нарач» — сло-

Муаграфічныя нататкі

(Новае выданні беларускай музыкі)

Спакуэнне Каблукова

(Закачэнне. Пачатак на 3-й стар.)

«А можа, і мяне аднесці надалей ад берага?» — убажыўшы, што Іван Пятровіч з выдорм і торбай у руках падаўся на плес, завагаўся Сяргей Сяргеевіч, але прынузіў на свае далоні, усе ў чарвоных малялах, плончы.— Ды гарніч ён няхай, і жыве гэты, каб я дзеб за яго новую палонку! Акульці вышчуну, тэм і пастаўлю!»

Ён так і зрабіў. Палонку крхну расшырыў, прываў шуур да палачкі, напачуў на «якар» небару-акунька, які нерова дрыгав звычываным хвастом, і кінуў яго ў ваду. А сам пайшоў на бераг. Пара было абедзець.

Неўзабаве соды прышоў і Іван Пятровіч. Вялікі, ружовы, бадзёры, ён хутка расклаў агонь, павесіў над ім чайнік і падмігнуў Каблукову: — Хочаш прагнэцца? Есць. Толькі — сталіняна.

Сяргей Сяргеевіч паморчыўся, але ішчыка асушыў. Уплёў ладны кавалак ладной цяляны, запіў не півам, і прыглед да хастра на цяляны лепці. Прыняме цяпло разлілося пад ўсёму шчу. Ён пазхнуў, настаніў кайпер, павольна заплошчыў вочы.

А калі працінуць, то сонца ўжо вісела амаль над самым лесам. Марозіла. Стралаў іскрамі кацёр. Ла агню, такі ж ружовы і вясёлы, як і раён, стаў Іван Пятровіч.

Сяргей Сяргеевіч паварушыўся і адчуў, што ні кроў, ні ногі больш не слухаюцца яго, а па іясні нібы хто з колікам пахадзіў: так і ные.

— Што, развезла? — прыжмурыўшы хітрыя чорныя вочы, засмяяўся Пчолюкін.— Выма! Не прыкмы пешняй махаш, вост і ўвесь дыгнэз... Каблукоў не хацеў паказаць, што яго і сапраўды ўходалі пешня і той разважак-акуньк, якога выпадкова падчапіў за хвост, а таму, сабраўшы ўсе сілы, амаль лёгка ўстаў на ногі, саладака пацігнуўся і прабуець:

— Проста — здрамаў. Здрава ж, брат, спіцца на вольным паветры! — І спытаў: — Глядзеш свае рагалькі? — Ды вуць,— раўнадушна кінуў Іван Пятровіч на бязоку, пад якою ляжалі тры шчупакі і два вялізныя акуні.— Зараз пайду другі раз глядзеш. А пакуль жывуць лавіў. Здрава кляючы, карапузі! Хоць і табе на перажыцьку.

— Эгі! — махнуў рукой Сяргей Сяргеевіч і адварыўся.— Я перажыцьку не буду. І ты, мучы, жывыя яшчэ, праставіць да цямя... Сяргей Сяргеевіч раскурнуў ц